

Českobratrská církev evangelická

Synodní rada, poštovní přihrádka 466, 111 21 Praha 1, Jungmannova 9
tel.: 224 999 211, fax: 224 999 219, e-mail: e-cirkev@e-cirkev.cz; www.e-cirkev.cz

Všem sborům a kazatelským stanicím
Českobratrské církve evangelické

Praha, 4. září 2013
Č.j.: ÚCK/713/2013

Možnosti postupu při uplatňování nároků farních sborů Českobratrské církve evangelické podle zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů

Milé sestry, milí bratři,

v návaznosti na manuál k vydávání původního církevního majetku, který jste obdrželi v lednu letošního roku (dále jen „*manuál k vydávání*“), a doporučený postup pro poskytování podkladů z katastru nemovitostí, který jste obdrželi v únoru letošního roku, Vám nyní zasíláme informaci k možnostem postupu při uplatňování nároků na vydání původního majetku podle zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi (dále jen „*ZMV*“).

Pokud byly farní sbory Českobratrské církve evangelické nebo jiné církevní subjekty (dále jen „*FS ČCE*“) v době od 25. 2. 1948 do 1. 1. 1990 připraveny o majetek způsobem, který představuje majetkovou křivdu podle ZMV (např. vynuceným bezplatným odstoupením, odnětím bez poskytnutí odpovídající náhrady) mohou zvážit uplatnění nároku na vrácení jejich původního majetku.

I. Možnosti postupu při uplatňování nároků na vydání původního církevního majetku

Možnosti postupu se v zásadě dělí do dvou základních skupin podle toho, kdo je v současné době podle zápisu v katastru nemovitostí evidován jako vlastník původního církevního majetku.

1. Původní církevní majetek ve vlastnictví státu

Podle ZMV lze oprávněné osobě (FS ČCE) vydat pouze původní církevní majetek, který je nyní ve vlastnictví státu a který se stal v rozhodném období předmětem majetkové křivdy v důsledku některé ze skutečností uvedených v § 5 ZMV. Podrobnosti k procesu vydávání původního církevního majetku, který je v současné době ve vlastnictví státu, jsou uvedeny v manuálu k vydávání, který sbory obdržely v lednu.

2. Původní církevní majetek evidovaný jako jiné než státní vlastnictví

Vydání původního církevního majetku, který v současné době není evidován jako státní majetek, se v tuto chvíli nelze úspěšně domoci výzvou podanou v režimu ZMV.

2.1 Nabytí vlastnického práva k původnímu církevnímu majetku před účinností blokačních paragrafů

Jakkoli nelze s ohledem na judikaturu Ústavního soudu ČR zcela vyloučit možnost FS ČCE domáhat se v soudním řízení vydání původního církevního majetku, který mu byl odňat ještě před účinností blokačních paragrafů¹ (tj. před 1. 4. 1991, resp. 24. 5. 1991, resp. 24. 6. 1991), nemusel by se příslušný FS ČCE domoci vydání původního církevního majetku především z důvodu neexistence blokačních paragrafů, a tedy neexistence zákonem výslovně upravené překážky převodu vlastnického práva na další osoby, s ohledem na dobrou víru nabyvatelů,² případnou námitku vydržení vlastnického práva³ nebo argumentaci, že na takové případy „nevydatelného“ původního církevního majetku se vztahuje finanční náhrada podle § 15 ZMV, která má církvi resp. jednotlivým FS ČCE nahradit majetek, který již není možno vydat zpět v rámci naturální restituce.

2.2 Nabytí vlastnického práva k původnímu církevnímu majetku v rozporu s blokačními paragrafy

Podle § 18 odst. 1 ZMV může oprávněná osoba (FS ČCE) podat k soudu žalobu o určení vlastnického práva státu z důvodu, že věc z původního církevního majetku byla (po 1. 4. 1991, resp. 24. 5. 1991, resp. 24. 6. 1991) převedena / přešla z majetku státu do vlastnictví jiných osob v rozporu s blokačními paragrafy.⁴ V případě, že by soud žalobě vyhověl, mohl by FS ČCE dále postupovat podle informací obsažených v manuálu k vydávání. Jednoletá lhůta pro uplatnění výzvy k vydání věcí vůči příslušné povinné osobě počne v tomto případě běžet až dnem nabytí právní moci rozhodnutí, kterým bylo určeno vlastnické právo státu. Ani v případě soudního rozhodnutí, kterým by bylo rozhodnuto o vlastnictví státu k původnímu církevnímu majetku a následném podání úplné výzvy k vydání majetku by k vydání části původního církevního majetku nemuselo dojít, a to tehdy, jestliže předmětný majetek nelze vydat podle § 8 ZMV (více k § 8 ZMV v manuálu k vydávání).

V případě, že se kterýkoli FS ČCE rozhodne uplatnit nárok na vydání původního majetku převedeného v rozporu s blokačními paragrafy, bude podle § 18 odst. 3 ZMV osvobozen od soudních poplatků. Pokud by se osoba, která je v katastru nemovitostí zapsána jako vlastník původního církevního majetku, určovací žalobě úspěšně ubránila (nelze vyloučit například úspěšnou námitku vydržení vlastnického práva) a v řízení byla zastoupena advokátem, mohl by soud uložit FS ČCE jako žalobci povinnost zaplatit žalované straně na náhradě nákladů za právní zastoupení částku v řádech desítek až stovek tisíc korun českých – částka by se odvíjela především od počtu provedených úkonů zastupujícím advokátem, hodnoty majetku, o kterém by bylo rozhodováno (například při hodnotě majetku ve výši 1 milion korun českých činí odměna advokáta za 1 úkon právní služby 12.300 bez DPH) a počtu soudních instancí, v nichž by byl spor rozhodován.

---

¹ § 3 zákona č. 92/1991 Sb.; § 4 odst. 2 zákona č. 172/1991 Sb.; § 29 zákona č. 229/1991 Sb.; tato ustanovení vylučovala možnost nabytí původního církevního majetku jinými osobami.

² Oprávněným držitelem je ten, kdo je se zřetelem ke všem okolnostem v dobré víře, že mu věc nebo právo patří.

³ Vydržení představuje původní nabytí vlastnického práva na základě oprávněné držby. Ve smyslu § 134 občanského zákoníku jsou předpoklady vydržení následující: (i) způsobilý subjekt (vydržením může nabýt vlastnické právo jak fyzická, tak právnická osoba); (ii) způsobilý předmět (vydržet lze jakoukoliv věc, která může být předmětem vlastnického práva); (iii) oprávněná držba (nakládání s věcí jako se svou se zřetelem ke všem okolnostem, že držiteli věc patří), (iv) uplynutí vydržecí doby (u nemovitostí 10 let); (v) nepřetržitost držby po celou vydržecí dobu.

⁴ Možnost podat k soudu žalobu o určení vlastnického práva státu podle § 18 odst. 1 ZMV je časově omezena – žaloba musí být podána ve lhůtě do 3 let od nabytí účinnosti ZMV (do 4. 1. 2016).

2.2.1 Původní církevní majetek evidovaný jako obecní vlastnictví

Na základě zákona č. 172/1991 Sb. přešel do vlastnictví obcí historický majetek obcí. Není výjimkou, že na základě tohoto zákona je v katastru nemovitostí zapsáno vlastnické právo obcí také k původnímu církevnímu majetku, a to navzdory ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 172/1991 Sb., které zní: „*Do vlastnictví obcí nepřecházejí rovněž věci z vlastnictví České republiky, k jejichž vydání uplatní nárok oprávněná osoba podle zvláštního předpisu.*“ V kontextu judikatury Ústavního soudu ČR nelze vyloučit, že na obce na základě zákona č. 172/1991 Sb. vlastnické právo k původnímu církevnímu majetku, zapsanému do katastru nemovitostí v rozporu s právními předpisy, nikdy nepřešlo, a proto je vlastníkem tohoto majetku, navzdory záznamům v katastru nemovitostí, stát.⁵

V případě, kdy je podle záznamů v katastru nemovitostí jako vlastník původního církevního majetku evidována obec na základě zákona č. 172/1991 Sb., by měl příslušný FS ČCE vyhodnotit, zda se pokusí činit kroky k získání takového majetku či nikoli. Uplatnění nároků na vydání majetku, který byl FS ČCE odňat, může negativně poznamenat soužití sborů a obcí.

Bude-li se FS ČCE chtít pokusit získat zpět původní církevní majetek převedený na obce v rozporu se zákonem č. 172/1991 Sb., má následující možnosti:

- (i) oslovit přímo obec s žádostí o vyvolání jednání o navrácení původního majetku FS ČCE, která se nemohla stát vlastníkem příslušného majetku v rozporu se zákonem s uvedením podrobné argumentace, a to v zájmu předejití příslušným soudním sporům, když v tuto chvíli je obtížné odhadnout, jak k případným soudním sporům mezi církvemi a obcemi moc soudní přistoupí (judikatura teprve bude vznikat);
- (ii) podat žalobu na určení vlastnického práva státu podle § 18 odst. 1 ZMV a při úspěchu ve věci samé následně vyzvat povinnou osobu podle ZMV k vydání původního církevního majetku (viz část 1 výše a manuál k vydávání).⁶

Ohledně rizik spojených s náhradou nákladů soudního řízení viz příslušnou pasáž části 2.2.

2.2.2 Původní církevní majetek evidovaný jako vlastnictví fyzických a právnických osob

Nelze také vyloučit, že fyzické nebo právnické osoby (odlišné od obcí), které jsou v současnosti v katastru nemovitostí zapsány jako vlastníci nemovitostí (bez ohledu na to, zda měly nabýt vlastnictví přímo od státu nebo od obcí), nejsou vlastníky příslušných nemovitostí z důvodu, že do katastru nemovitostí byly zapsány v rozporu se zákonem. I v takovém případě je na zvážení příslušného FS ČCE, zda skuteční kroky k získání takového majetku. V případě, že by FS ČCE podal podle § 18

⁵ Ve své judikatuře v souvislosti s restitučními spory Ústavní soud ČR již opakovaně uvedl, že obec nemůže své vlastnické právo odvozovat podle zákona č. 172/1991 Sb. tam, kde předmětné nemovitosti nepředstavují tzv. historické vlastnictví obce. Ústavní soud ve vztahu k zákonu č. 172/1991 Sb. dále uvedl, že ze smyslu ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 172/1991 Sb., které odkazuje na zvláštní (restituční) předpisy, plyne, že se vztahuje nejen na zvláštní předpisy již vydané, ale bez omezení též na předpisy následné (například na § 29 zákona č. 229/1991 Sb.).

⁶ V případě, že se FS ČCE rozhodne jakýmkoli způsobem (mimosoudním jednáním s obcí nebo podáním žaloby podle § 18 odst. 1 ZMV) usilovat o vydání původního církevního majetku, který je v katastru nemovitostí evidován jako vlastnictví obce, a proto se nelze úspěšně domoci jeho vydání podáním výzvy podle ZMV, doporučujeme i přesto z důvodu procesní opatrnosti v zákonem stanovené lhůtě (výzva k vydání majetku musí být povinně osobě doručena nejpozději dne 2. 1. 2014) vyzvat k jeho vydání kteroukoli z povinných osob uvedených v § 4 ZMV – např. Lesy ČR, s.p., Státní pozemkový úřad, Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.

odst. 1 ZMV žalobu na určení vlastnického práva státu k původnímu majetku, ke kterému mělo vzniknout vlastnické právo fyzické nebo právnické osobě (dále jen „další osoby“) v rozporu s účinnými blokačními paragrafy, nelze vyloučit, že by soud na základě konkrétních skutkových zjištění každého jednotlivého případu mohl i v takových případech rozhodnout v neprospěch FS ČCE, tj. že předmětná věc je (a i nadále bude) ve vlastnictví dalších osob, a to zejména s ohledem na to, že

- (i) Ústavní soud ČR v otázce původního církevního majetku, který byl do vlastnictví fyzických osob převeden v době účinnosti blokačního paragrafu, nálezem sp. zn. I. ÚS 2166/10 ze dne 22. 2. 2011, prolomil ve výjimečných případech blokační paragraf ve prospěch fyzické osoby. Ústavní soud shledal, že podstatou uplatňování veřejné moci v demokratickém právním státě (čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky) je princip dobré víry jednotlivce ve správnost aktů veřejné moci a ochrana dobré víry v nabytá práva konstituovaná akty veřejné moci, ať už v individuálním případě plynou přímo z normativního právního aktu nebo z aktu aplikace práva;
- (ii) na straně fyzických či právnických osob by mohla být dovozována v kontextu dvou desetiletí nečinnosti zákonodárce dobrá víra, vydržení vlastnického práva, porušení principu právní jistoty a legitimního očekávání, a tedy v zásadě zásah do vlastnických práv ve smyslu čl. 11 Listiny základních práv a svobod či čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod.

Ohledně rizik spojených s náhradou nákladů soudního řízení viz příslušnou pasáž části 2.2.

II. Úlevy z odvodů do Personálního fondu

Letošní zasedání 33. synodu svým usnesením č. 47 rozhodlo o způsobu kompenzací církevním sborům za majetek, jenž se stal podle ZMV v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 předmětem majetkové křivdy a jenž nemůže být současně na základě ZMV vydán. Kompenzace za nevydatelný majetek budou církevním sborům poskytnuty formou úlev z odvodů do Personálního fondu v souladu s pravidly stanovenými tímto usnesením synodu. S ohledem na výše uvedené možnosti soudního vymáhání majetku, jenž se stal předmětem majetkové křivdy a u něhož je uveden v katastru nemovitostí jiný subjekt než stát, vzniká otázka, zda i u případů popsaných v části 2.1 a 2.2 mají církevní sbory nárok na kompenzace. Synodní rada proto vykládá odstavec 1 výše zmíněného usnesení synodu v tom smyslu, že za majetek nevydatelný podle ZMV se pokládají také ty nemovitosti, které byly ve vlastnictví církevního sboru, které se staly v rozhodném období předmětem majetkové křivdy a které jsou v současné době v katastru nemovitostí zapsány jakožto vlastnictví jiného subjektu než státu. Pokud se tedy sbory rozhodnou nedomáhat se majetku uvedeného v části 2.1 a 2.2 soudní cestou, budou jim kompenzace poskytnuty, pokud splní další podmínky stanovené výše uvedeným usnesením synodu.

Doporučujeme každému FS ČCE, kterému byl před rokem 1990 odňat československým státem majetek, aby se, a to i s ohledem na plynutí času a běh zákonných lhůt, zabýval otázkou, zda a případně v jakém rozsahu usilovat o získání původního historického majetku a aby při rozhodování o možném postupu v rámci uplatňování nároků podle ZMV důkladně a citlivě zvážil také nemajetkové souvislosti případných majetkových sporů, zejména jejich dopad na dlouhodobé vztahy se subjekty,

jimž v současné době náleží podle evidence v katastru nemovitostí vlastnické právo k původnímu církevnímu majetku, tedy zejména s obcemi.

V případě, že by konkrétní farní sbor měl zájem o právní posouzení možností postupu ve vztahu ke konkrétnímu odňatému majetku, doporučujeme se obrátit na advokáta a pověřit ho vyhodnocením možností postupu v dané věci. V případě zájmu může ÚCK zprostředkovat kontakt na advokáty, kteří se problematikou církevních restitucí zabývají.

S pozdravem jménem synodní rady ČCE

Joel Ruml
synodní senior

Lia Valková
synodní kurátorka